

Llorenç Vidal

Petita Ortografia Mallorquina / Balear

4ª edició, digital, Mallorca, 2019

PRESENTACIÓ

Sa "**Petita Ortografia Mallorquina / Balear**" d'En Llorenç Vidal va ser publicada s'any 1959 (1ª edició) i 1960 (2ª edició) en unes circumstàncies molt diferents de ses actuals, on va complir una missió molt concreta. Tenia una intenció divulgadora per a no iniciats, raó per sa qual se va mantenir a un nivell elemental i s'evitaren es tecnicismes de sa terminologia gramatical. Ara, en aquest inici d'es sigle XXI, té una doble funció: És un testimoni de sa situació durant ses dècades d'es passats anys 50 i 60, i, encara que està escrita en mallorquí literari, conté aclariments normatius -especialment per lo que fa referència a s'ús de s'article sibilant- que actualment alguns "normalitzadors" no tenen massa clars en transcriure toponímics o en escriure en mallorquí / balear popular.

Es completa amb una addenda (va després de sa plana 19) a ses lliçons 12ª i 15ª redactada p'es mateix autor

Com a epíleg reproduïm es comentari de s'erudit Jaume Lladó Ferragut, Professor de s'Institut Ramon Llull, publicat en es número XII d'es Quaderns Literaris **PONENT** (estiu de 1959).

Aquesta reproducció facsímil digitalisada és una reedició autorisada per s'autor.

PETITA ORTOGRAFIA BALEAR

LLIÇONS ORDENADES

PER

LLORENÇ VIDAL

—2.ª edició reformada—

W

PUBLICACIÓ ANEXA A «PONENT»

Palma, 1960

DUES PARAULES

La primera edició d'aquesta ortografia, que se publicà amb el nom de Petita ortografia mallorquina, està totalment esgotada. Un any després, en aquesta segona edició, he cregut convenient, gràcies a la suggerència d'alguns amics menorquins, modificar el nom, amb el sentit de donar-li l'amplitud natural que li pertoca i dir-li, en lloc de mallorquina, balear. Ara no em queda, sinó, repetir allò que deia en la primera edició.

La present obreta —curta, concisa— té per fi que tots els balears puguin aprendre a escriure la nostra llengua. No m'aficaré en grans explicacions, sinó que em limitaré a les normes fonamentals. Les excepcions ja les aprendrà el lector en la pràctica, especialment en la lectura.

Prec a l'amic lector no s'espanti si al principi fa algunes faltes d'ortografia. Tots n'hem fetes, i a força de fer-ne hem arribat a escriure bé. Li recoman que després de cada regla faci uns exercicis pràctics, en els què pugui aplicar la norma estudiada, i que cada dia copii mitja plana d'un llibre escrit en balear.

Animem-nos, idò, i comencem la tasca d'aprendre a escriure senzillament, però digna, aquesta llengua que parlam cada dia.

L'autor

ALFABET

A, oberta (de *cap*)
A, tancada (la final de *casa*)
B
C
Ç
D
E, oberta (de *ferro* i de *terra*)
E, tancada (de *feſta*, *panera*, *foraſter*)
E, foſca (de *pebre*, *estar*, etc.)
F
G (ſo ſuau de *gerra*, *ginjol* davant *e*, *i* i de *ga* davant *a*, *o*, *u*: *gat*,
goma.
H
I
J (ſo ſuau de *Joan*, *Jeroni*)
L
LL
L·L (de *il·luſtre*)
M
N
NY (ſo de *ñ* caſtellana i *gn* francesa o italiana)
O, tancada (de *boca*, *coca*)
O, oberta (de *mort*, *foc*)
P
Q
R
RR
S
SS

T

U

V

X (A vegades té el so de *x* de *examen* i a vegades de *ch* suau, com a *xeringa*, *xuïa*, *Xina*)

Y (S'usa sols en el llenguatge vulgar i en l'arcaic. Modernament sols s'usa per formar la *ny*)

Z

Lliçó 1.^a

A, E

¿Què s'escriu, *casa* o *case*, *fava* o *fave*, *espasa*, *espase* o *aspasa*, *ascoltar* o *escoltar*, *claror* o *cleror*? Per això, per sebre si aquest so de «e» fosca s'escriu amb *a* o amb *e*, fixau-vos, si sabeu Llatí, com va en Llatí, i si no en sabeu, fixau-vos com va en Castellà, ja que quasi sempre (però no sempre, sempre) és igual. I teniu en compte lo següent: que les paraules femenines (*casa*, *pura*, *rica*, *mica*, *Catalina*, etc.) van amb *a* final, que per fer el plural se barata la *a* final amb una *e* i s'hi afegeix una *s* (de *casa*, *cases*; de *pura*, *pures*; de *rica*, *riques*; de *mica*, *miques*; de *Catalina*, *Catalines*, etc.) i que s'escriu *e*, i no *a*, davant les terminacions verbals *s*, *n* i *m* (*tenies*, *volien*, *sentíem*, *partíem*). En no sebre bé si una paraula va amb *a* o *e*, mirau el mot d'on se deriva: ¿Què s'escriu *claror* o *cleror*? ¿D'on ve? De *clar*. S'escriu, idò, *claror*. ¿Què s'escriu *celestial* o *salestial*? ¿D'on ve? De *cel*. S'escriu, idò, *celestial*.

Duen *a* en castellà i *e* en balear: afeminado *efeminat*; amparar *emparar*, aïoranza *enyorança*, asamblea *assemblea*, astilla *estella*, barniz *vernís*, ebanista *ebenista*, estandarte *estendard*, maravilla *meravella*, monasterio *monestir*, resplandecer *resplendir*, satén *setí*, trabajo *trebai* o *treball*, espárrago *espàrec*, huérfano *orfe*, órgano *orgue*, etc.

Duen *e* en castellà i *a* en balear: abenuz *banús*, arrebatat *arrevatar*, asesino *assassí*, avería *avaria*, cenefa *sanefa*, Cerdeña *Sardenya*, embajada *ambaixada*, esmeralda *maragda* i rencor *rancor*.

Lliçó 2.^a

J, G, TJ, TG

1er) S'escriu *j* davant *a*, *o*, *u*: menjar, monja, ajudo, ioia, joc, etc.

2ⁿ) S'escriu *g* davant *e*, *i*: germà, monges, dirigir, gínjol, etc.

3er) S'escriu *j* en els mots *Jerusalem*, *Jehová*, *Jeremies*, *Jeroni*, *Jesús*, *majestat*, *jersei*, *jerarquia*, *jeure*, *jeroglífic*.

4^t) Els aplecs *tj* i *tg*, que representen un reforçament del so *j* i *g*, s'escriuen segons les normes anteriors: *aritja*, *platja*, *jutge*, *fetge*, etc.

Lliçó 3.^a

H

S'escriu *h* davant vocal en aquelles paraules que en duen en la llengua originària (Grec o Llatí). Es pot prendre per norma general el Castellà (quan en duen

en Castellà en duen en la nostra llengua) tenint en compte les següents excepcions:

Ahir (ayer), *hivern* (invierno), *ham* (anzuelo), *hissar* (izar), *avui* (hoy), *orfe* (huérfano), *orxata* (horchata), *ou* (huevo), *os* (hueso), *aura* (hiedra), i algunes altres.

Lliçó 4.^a

P, B

Una dificultat que trobam els mallorquins en escriure la nostra llengua és si el so de *p* final de síl·laba s'escriu *p* o *b*. És aquest cas comú a altres llengües, per exemple l'Alemany. És una dificultat bona de vèncer si se té en compte que *quasi sempre s'escriu p* (*llamp, camp, esquerp, cap, cop*); però s'escriu *b* en les paraules que fan en *b* els seus derivats, per exemple *superb*, en les acabades en *fob*, (*xenòfob, hidròfob*), en síl·lab (*monosíl·lab, bisíl·lab*) i en els mots *cub* (cubo), *tub* (tubo) i *aljub* (*dit aujub*). Enmig de paraula s'escriu amb *p* l'aplec *cap* (*capçal, captar, etc.*) En els altres casos es pot seguir la pauta de mirar com s'escriu en Castellà. No sempre és segur, però falla poc.

Lliçó 5.^a

D, T

1.er) En principi de paraula la síl·laba *ad* s'escriu sempre amb *d*: *admirar, advocat, etc.*, manco en els mots *atmosfera, atlas, atlàntic i atleta*.

2.ª) A final de paraula s'escriu quasi sempre *t*:
llot, alt, innocent, pont, ponent, llevant, munt, pit,
Jesucrist, confort, embut, malalt, etc.

3.er) S'escriu *d* darrera consonant en aquells mots
que fan amb *d* els seus derivats: *acord*, (*acordar*), *mos-*
card (*moscardí*), *reverend* (*reverenda*), *moribund* (*mori-*
bunda), *sord* (*sorda*) *etc.*

4.^t) Les terminacions *-etud -itud* van sempre
amb *d*.

5.^t) Van amb *d*: *card, nord, fred, estendard, almud,*
òxid, líquid i altres.

Nota: Teniu en compte que
tord (amb *d*) vol dir *tordo*
tort (amb *t*) vol dir *tuerto*
reverend (amb *d*) vol dir *reverendo*
reverent (amb *t*) vol dir *reverente*.

Lliçó 6.^a

R

¿Per què és que s'escriu *claror* i no *claró*, *camíner*
i no *caminé*, *amor* i no *amó*? Perquè en altre temps
aquesta *r* es pronunciava i avui encara es conserva en
l'escriptura. Bé, i ¿com coneixerem en quines paraules
hem de posar *r* final? Fixau-vos-hi bé, que és molt
fàcil:

1.er) En posarem a totes aquelles paraules agudes
que en fer els seus derivats prenen una *r*. Exemple:

madur (que es pronuncia *madú*) fa els seus derivats amb una *r*: *madurar*, *maduríssim*, etc.

2.ª) En posarem a l'infinitiu de tots els verbs aguts: *voler*, *cantar*, *estimar*, *patir*, *sofrir*, *resar*, *haver*, *cercar*, etc.

3.er) En els infinitius plans que en fer el futur s'afegeixen *r*: *vèncer* (dit *vènce*), futur *venceré*.

Els que no prenen *r* en fer el futur, s'escriuen sense *r*: *viure* (futur *viuré*, no *viureré*), *escriure* (futur *escriuré*, no *escriureré*).

4.^t) S'escriu amb *r* final la paraula *ahir* i els seus composts: *despusahir*.

Llicó 7.^a

LL

La paraula *paia* (castellà *paja*) segurament l'haureu vista escrita de tres maneres: *palla*, *paya*, *paia*. ¿Com és l'escriptura correcta? *Paya* és una forma arcaica avui no usada, *paia* és la forma fonètica balear i *palla* és la forma catalana usada per molts d'escriptors balears.

Regla pràctica: generalment s'escriu *ll* en lloc de *i* en aquelles paraules que la corresponent castellana du *j*. Exemples: *conill* (*conejo*), *fonoll* (*hinojo*), *orella* (*oreja*), etc., en els mots acabats en *ai* o *aia* (que escriurem *all* o *alla*) *ventall*, *ventalla*, *mirall*, *rialla*, etc. i en alguns altres: *cabell*, *rovell*, *clovella*, etc. Escriure aquestes paraules amb *i* no és una falta, sinó un fonetisme.

Lliçó 8.^a

L·L

Hi ha paraules en les què el so de *l* s'escriu *l·l*. No hi ha cap regla concreta, ja que això depèn de la llengua d'on ve la paraula. Convé fixar-s'hi molt en llegir. Si sabeu Llatí, mirau si en Llatí duen *l* o *ll*. Si no ho sabeu cert, escriviu una sola *l*, ja que val més escriure amb una les que en duen dues que amb dues les que en duen una, posat que lo primer és una falta menor.

N'anunciarem unes quantes: *al·locució*, *bèl·lic*, *col·laborar*, *idil·li*, *pàl·lid*, *vacil·lar*, *sol·lícit*, *il·legal*, *il·lícit*, *il·limitat*, *il·luminar*, *il·lusió*, *il·lustre*, *libèl·lula*, *novel·la*, i moltes altres.

Lliçó 9.^a

S, SS, Z, C i Ç

Primer és necessari distingir entre el so de *s* sorda i *s* sonora.

1.er) *S* sorda: És la que trobam a les paraules *sopar*, *sortir*, *sense*, *sang*, *passa*, *capçal*, *tassó*, *tassa*, *mosso*, etc.

Es pot escriure, segons els casos, amb *s*, *ss*, *c* i *ç*.

a) A principi de paraula i darrera consonant el so de *s* sorda s'escriu *s*: *sabater*, *suïcida*, *sufocar*, *sabó*, *safata*, *safrà*, *consell*, *ansa*, *dansa*, etc.

b) Entre dues vocals es posa: *ss*: *dissimular*, *desset*, *drassana*, *professor*, *passar*, etc. Hi ha excepcions; però ja les anireu aprenent.

c) El so de *s* sorda procedent de les lletres llatines *c*, *q*, o *ti* s'escriu amb *c* (*ce*, *ci*) que davant *a*, *o*, *u* es torna *ç* (*ça*, *ço*, *çu*, pronunciats *sa*, *so*, *su*). Es pot prendre el Castellà com a norma: A *s* castellana correspon *s* o *ss* (*ss* si va entre vocals) balear i a *c* o *z* castellana correspon *c* o *ç* balear. Hi ha algunes excepcions.

2^a) *S* sonora: És la que trobam a les paraules *posar*, *onze*, *casa* (castellà: *casa*) *casar-se*, etc.

a) A principi de paraula o darrera consonant s'escriu *z*: *zero*, *zinc*, *zoologia*, *alzina*, *colzo*, *quinze*.

b) Entre dues vocals s'escriu *s*: *casa*, *mesurar*, *resar*, *casat*, *desembre*, etc.

Lliçó 10.^a

T Z, X

a) A algunes paraules populars: *atzerola*, *atzavara*, *betzol*, *butze*, etc., aquest so de *s* reforçada s'escriu *tz*.

b) S'escriu *x* en els mots d'origen erudit que en Castellà duen *x* o *j*: *exhortar*, *exorcisme*, *exèrcit* (*ejército*) *luxe* (*lujo*), *fixar* (*fijar*), etc.

Lliçó 11.^a

X

Representam amb *x* un so semblant a la *ch* castellana o francesa o a la *x* portuguesa, com a les paraules següents: *moix*, *guix*, *peix*, *xeringa*, etc.

1.er) S'escriu *ix* darrera les vocals *a, e, o, u*. Exemples: *moixa, caixa, faixa, peix, caixó, etc.*

2.ⁿ) S'escriu *x* en tots els altres casos: *xeringa, xarop, xarxa, ximbomba, etc.*

T X

El so representat per *tx* en les paraules *cotxo, esquitxar, portitxol*, s'escriu amb *tx* enmig de paraula: *cotxo, esquitxar, Carritxó, etc.*, i en el final de paraula en alguns mots populars: *càrritx, cartutx (cartucho), escabetx, gavatx, empatx, despatx, Felanitx, Castellitx, Andratx (no Andraitx)*: però en els mots no citats es sol escriure, a final de paraula, *ig*: *puig*, (dit *putx*), *maig* (dit *matx*), *goig* (dit *gotx*), *mig* (dit *mitx*), *estoig* (dit *estotx*, no *estuche*, que és un castellanisme), etc.

Lliçó 12.^a

CA'S, CA'N; SON, SO'N, SO-N', SO-NA

Sempre s'ha d'escriure *ca's, ca'n*, i *So'n* o *Son* (no *c'as, c'an* i *s'on*, que està mal escrit): *ca's botiguer, ca'n Pere, So'n Menut, etc.*

Si la següent paraula comença amb vocal es pot escriure *So-N'*: *So-N'Agrevell*. El femení de *So'n* és *So-Na*: *So-Na Collera*.

PER QUÈ i PERQUÈ

S'escriu *per què* (separat) en fer una pregunta: *¿Per què no vols venir?*

S'escriu *perquè* (junt) en contestar: *perquè és molt tard*.

Lliçó 13.^a

PARAULES COMPOSTES

Quasi totes les paraules compostes s'escriuen amb un guionet que uneix els dos elements: *esclata-sang*, *no-res*, *mata-xinxes*, *hispano-francès*, *pseudo-escriptor*, *ex-vot*, *ex-libris*, etc.

QU

No s'escriu quasi mai *cua-*, sinó *qua-*. Així: *quatre* (no *cuatre*), *quaranta* (dit, popularment, *coranta*), *quart* (no *cuart*), *quota* (no *cuota*), etc.

-GO -GUA

Les paraules que acaben amb *go* (*llengo*, *ego*, *Pasco*, *aigo*, etc.) generalment s'escriuen *llengua*, *egua*, *Pasqua*, *aigua*, etc. I en fer el plural les escriurem: *llengües*, *egües*, *pasqües*, *aigües*, etc.

QUAN i QUANT

QUAN (sense *t* final) vol dir *quando* (temps).

QUANT (amb *t* final) vol dir *quanto* (quantitat).

Lliçó 14.^a

HO

El pronom *ho* moltes vegades se pronuncia *hu* o *eu*; però sempre convé escriure *ho*: *ho vols* (pronunciat: *hu vols* o *eu vols*), *ho estimes*, *t'ho diré*, etc.

HI

L'adverbi *hi* moltes vegades se pronuncia *ei*, però sempre s'ha d'escriure *hi*: *hi anirem* (dit *ei anirem*), *hi cauràs*, *t'hi duran*, *no hi vagis*, etc.

Lliçó 15.^a

APÒSTROF: L'ARTICLE

Els articles balears són:

En singular:

Masculí: *es*, *s'* i *so*. Femení: *sa* i *s'*

Nota: Tant la forma masculina *es* com la forma femenina *sa* davant vocal prenen apòstrof: *s'homo*, *s'àngel*, *s'estrella*, *s'amiga*, etc.

Darrera la preposició *amb* s'usa en lloc de *es* la forma *so*: *amb so capell*, *amb so fusell*, *amb so nin*, etc.

En plural:

Masculí: *es*, *ets* o *sos*. Femení: *ses*.

Nota: Si la paraula següent comença amb vocal, en lloc de la forma masculina *es* s'usa la forma *ets*: *ets homos*, *ets àngels*, etc.

L'ús de *sos* és com en singular. *Ses* (femení) no s'apostrofa.

Generalment, però, els nostros escriptors han usat els articles literaris, que són *el*, *la*, *els* i *les*.

Quan una paraula comença amb vocal i va precedida de l'article *el* o *la* se posarà apòstrof ('). Així, no escriurem mai *la entrada*, sinó *l'entrada*; no *el aire*, sinó *l'aire*; no *el oli*, sinó *l'oli*, no *la horta*, sinó *l'horta*, etc. Quan la paraula és femenina i comença amb *i* o *u* no accentuades no se posa l'apòstrof: *la intuïció*, no *l'intuïció*, perquè la *i* del principi no és accentuada.

DE, A i PER

La preposició *de* també s'apostrofa quan va davant una vocal. Així, escriurem: *d'aigua, d'ençà, d'infern, d'oli, d'acer, etc.*

La preposició *a* en balear parlat pren una *n* (*an*) en anar seguida de vocal: *an aquell, an es patró, etc.*

Si usam l'article balear, darrera les preposicions *de, a i per* se formen les següents combinacions:

masculí	femení
<i>d'es, d'ets</i>	<i>de sa, de s', de ses</i>
<i>an es, an ets</i>	<i>a sa, a s', a ses</i>
<i>p'es, p'ets</i>	<i>per sa, per s', per ses</i>

Si usam l'article literari, se formen les contraccions *al, del, i pel*, que, en anar seguides de paraula que comenci amb vocal, s'escriuran a *l', de l' i per l'*: *de l'amo, a l'any, per l'únic, etc.*

EN i NA

Aquestes partícules, que van seguides sempre d'un nom propi, *En* pel masculí i *Na* pel femení, també prenen apòstrof quan el nom següent comença amb vocal: *En Pere, En Joan*; però *N'Antoni, N'Eliseu; Na Margarida*; però *N'Eulària, etc.*

Lliçó 16.^a

PARTÍCULES DAVANT EL VERB

1.er) Si el verb comença amb vocal la partícula prendrà apòstrof: *m'enamora, m'estima, l'escoltes, t'envia, etc.*

2.ª) Si són dues partícules^a davant un verb que comença amb vocal, s'escriurà sencera la primera i la segona prendrà apòstrof: *te l'estimes, me l'has presa, etc.*

3.er) Si són dues i el verb^a comença amb consonant s'escriurà sencera la primera i la segona prendrà apòstrof (a l'esquerra): *te'n vas, se'ns fuig, me'n torn, etc.*

4.^t) Si són tres s'escriurà sencera la primera i es faran les combinacions (segons les regles 2.ª i 3.ª) amb la segona i tercera: *te n'hi vas, me n'hi aniré, no m'hi trobaràs, etc.*

Teniu en compte que a les combinacions amb *ho* i *hi* se posa sempre l'apòstrof a la primera partícula: *posar-t'hi, donar-t'ho, etc.*

5.e) *Que*: La partícula *que*, en qualsevol dels seus usos, s'escriu sempre sencera. Així, escriurem: *que era, que anava, que encara*, (no *qu'era*, no *qu'anava*, no *qu'encara*, perquè està mal escrit).

PARTÍCULES DARRERA EL VERB

1.er) Darrera el verb que acaba amb consonant o amb *u* semivocal (*estimàreu, teniu, volgueu, etc.*) s'escriu la partícula unida al verb amb un guionet: *estimar-ho, desitjar-ho, anar-hi, volgueu-lo, estimau-la, etc.*

2.ª) Darrera el verb que acaba en vocal es posa apòstrof a l'esquerra de la partícula: *atura't (párate), atura'l (páralo), respondre'm, treure'n, etc.*; però les partícules *hi* i *ho* s'escriuen amb^a guionet: *torna-hi, tanca-ho (ciérralo, pronunciat tanqueu), fé-ho, (hazlo, pronunciat feu).*

3.er) Darrera el verb acabat amb consonant seguit de dues partícules, en les què hi ha contacte de vocals, s'escriu el verb, guionet, la primera partícula sencera, apòstrof i la segona: *menjar-te'ls*, *tornar-me'n*, *dur-lo'm*, etc., però si no hi ha contacte s'escriuen senceres, separades per un guionet: *dur-nos-ho*, *duis-me-la*, *tornau-vos-ne*.

Lliçó 17.^a

ACCENTUACIÓ

Les vocals en la nostra llengua són vuit:

VOCALS			CASTA D'ACCENT
<i>a</i>	clara	de mare	(˘)
<i>e</i>	fosca	de mare	(˘)
<i>e</i>	oberta	de seu	(˘)
<i>e</i>	tancada	de somera	(˙)
<i>i</i>		de fira	(˙)
<i>o</i>	oberta	de corda	(˘)
<i>o</i>	tancada	de poma	(˙)
<i>u</i>		de ningú	(˙)

D'aquestes vocals s'accentuen amb accent agut (˙) la *e* tancada, la *i*, la *o* tancada i la *u*. S'accentuen amb accent greu (˘) la *a*, la *e* fosca, la *e* oberta i la *o* oberta.

La *i* i la *u* són vocals dèbils, i en formar diftong es tornen semivocals. En les paraules *déu*, *Bartomeu*, *estimau*, *herbei*, *solei*, la *i* i la *u* són semivocals i actuen en les regles de l'accentuació com si fossin consonants.

Les paraules agudes (aquelles que la força cau en la darrera síl·laba) s'accentuen quan acaben amb vocal (*a, e, i, o, u*) amb *as, es, is, os, us, en, in*; *mallorquí, menorquí, català, canó, gelós, matalàs, canyís, camín, estén, etc.* Paraules com *sabeu, voleu, cercau, etc.* no s'accentuen, perquè la *u* final no és vocal, sinó semi-vocal.

Les paraules planes (aquelles que la força cau en la penúltima síl·laba) s'accentuen quan acaben amb consonant (manco *as, es, is, os, us, en, in*) i quan acaben amb *u* o *i* semivocal: *històric, màrtir, exàmens, ballàveu* (la *u* és semivocal) *corríeu* (id), *estimàveu* (id), *histèric, etc.*

Les paraules esdrúixoles (accentuades en l'antepenúltima síl·laba) s'accentuen sempre: *història, pàtria, victòria, memòria, histèrica, etc.*

Teniu en compte que la *i* i la *u* quan van davant vocal forta no formen diftong quasi mai, com en Llatí: *o-ra-ci-ó, pas-si-ó tri-at, vic-tò-ri-a, etc.* Hem d'exceptuar quan van darrera *q* o *g*, que llavors en formen: *quant, ai-gua, etc.*

Quan s'ha de destruir un diftong *i*, segons les regles anteriors no es pot accentuar, es posa dièresi (· ·) damunt la *i* o la *u*: *contri-buïa, heroïna, diürn, etc.* Fixau-vos molt en llegir.

ALGUNES PARAULES DE SENTIT DIFERENT, SEGONS VAGIN AMB ACCENT O SENSE

<i>be</i> (xot)	<i>bé</i> (bien)
<i>cos</i> (cuerpo)	<i>cós</i> (coso)
<i>deu</i> (debe i diez)	<i>déu</i> (dios)
<i>es</i> (reflexiu: se)	<i>és</i> o <i>ès</i> (del verb ésser)
<i>feu</i> (feudo)	<i>féu</i> (hizo)

<i>fer</i> (<i>hacer</i>)	<i>fér</i> (<i>de ferir</i>)
<i>ma</i> (<i>mi</i>)	<i>mà</i> (<i>mano</i>)
<i>mes</i> (<i>mes de l'any, mis</i>)	<i>més</i> (<i>quantitat; más</i>)
<i>molt</i> (<i>mucho</i>)	<i>mòlt</i> (<i>molido</i>)
<i>mon</i> (<i>mi</i>)	<i>món</i> (<i>mundo</i>)
<i>net</i> (<i>limpio</i>)	<i>nét</i> (<i>nieto</i>)
<i>pel</i> = <i>per el</i>	<i>pèl</i> (<i>pelo</i>)
<i>que</i> = en els casos no assenyalats en <i>què</i>	<i>què</i> = quan és interrogatiu (<i>què vols?</i>), quan és pronom i va darrera preposició (<i>la ploma amb què has escrit</i>) i quan és equivalent a <i>quina cosa</i> .
<i>se</i> = pronom reflexiu	<i>sé</i> = del verb <i>sebre</i> o <i>saber</i>
<i>si</i> = pronom reflexiu o conjunció	<i>sí</i> = afirmatiu
<i>son</i> (<i>su o sueño</i>)	<i>són</i> = del verb <i>ésser</i>
<i>te</i> = pronom personal; planta.	<i>té</i> = (<i>tiene</i>) del verb <i>tenir</i> o <i>tindre</i>
<i>us</i> = <i>os</i> (<i>us menjau</i>)	<i>ús</i> (<i>uso</i>)
<i>vens, venen</i> = <i>vendes, venden</i>	<i>véns, vénen</i> (<i>vienes, vienen</i>)
<i>dona</i> (<i>mujer</i>)	<i>dóna, dónes</i> (<i>da, das</i>)
<i>vos</i> = pronom personal dèbil (<i>os</i>), (<i>ell vos espera</i>)	<i>vós</i> = pronom personal fort: <i>vos, usted, (vós no m'estimau)</i>

E P Í L L E G

Ara, amic lector, ja pot escriure en la nostra llengua. Comenci fent-hi les cartes als seus amics i familiars. Es trobarà, al principi, amb algunes dificultats que pot vèncer amb un petit diccionari ortogràfic. Però lo que li ajudarà més és el llegir molt en aquesta estimada llengua nostra. PONENT pot oferir-li articles de gran categoria intel·lectual. En demani, si vol, informació a PONENT, Palma de Mallorca, i el posarem al corrent de les nostres publicacions.

Addenda de s'autor a ses lliçons 12^a i 15^a de sa *Petita Ortografia Mallorquina* / *Balear*

Addenda a sa lliçó 12^a

Actualment en lloc de ses formes contractes apostrofades tradicionals *ca's*, *ca'n*, *so'n*, *so-n'*... es tendeix, per comoditat i economia d'aprenentatge, a escriure ses contraccions *cas*, *can* i *son*, equivalents, igualment vàlides i més senzilles i funcionals.

Addenda a sa lliçó 15^a

Igual que a sa lliçó 12^a, actualment en lloc de ses formes contractes apostrofades tradicionals *d'es*, *d'ets*, *a n'es*, *a n'ets*, *p'es*, *p'ets*, també es tendeix, per comoditat i economia d'aprenentatge, a escriure ses contraccions *des*, *dets*, *an es*, *an ets*, *pes*, *pets*..., equivalents, igualment vàlides i més senzilles i funcionals.

Llorenç Vidal

PETITA ORTOGRAFIA MALLORQUINA

*Lliçons ordenades per Llorenç Vidal.— Publicació
anexa a PONENT. 1959.*

Acaba de publicar-se la PETITA ORTOGRAFIA MALLORQUINA deguda al novell escriptor Llorenç Vidal, el qual ens dóna una eficient prova de la professió que exerceix; és Mestre Nacional i alumne de la Facultat de Pedagogia; forma part, a més, del triumvirat literari santanyíner. En aquesta obreta ens revela el seu numen pedagògic, per haver sabut sintetitzar tot allò que és necessari per començar a escriure la nostra llengua.

Són poques les persones que escriuen en mallorquí, i la causa és que quasi ningú s'ha entretengut

a estudiar-lo; ja digué M. dels Sants Oliver que els *mallorquins no sabem parlar ni escriure*, volia dir que nosaltres no sabem parlar el castellà ni escriure la nostra llengua, i així és.

Ara, amb l'aportació del meticolós Vidal, hi haurà la possibilitat que augmenti el número de persones que amb les senzilles regles que ens dona aquest novell autor comencin a usar la nostra llengua, per llavors penetrar en les intimitats de la mateixa; així, aquest nou pedagog segueix aquella regla tan clàssica, "anar de les coses fàcils a les difícils", que és la base de l'aprenentatge de les Ciències.

No podem deixar de mencionar un exemple de les 17 lliçons en què està dividida la publicació. La lliçó 6.ª comença així: "Per què és que s'escriu *claror*, i no *claró*, *caminier* i no *caminé*? Perquè en altre temps aquesta *r* es pronunciava i avui encara es conserva en l'escriptura." Segueixen llavors tres regles molt precises per l'ús de la *r* final, que s'aprenen d'una estirada.

No manca una taula de les vuit vocals mallorquines i una altra de les veus iguals que es diferencien per l'accent. Totes les altres lliçons són d'allò més precís i exacte.

J. Lladó i Ferragut—

Mirador del DENIP

<https://denippaz.wordpress.com/>